

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

תוכן עניינים

- א. אין עושין מרקולים קמן בצד מרקולים גדול לא שנא שלש ולא שנא שתיים נראות עמו אסורות שאין נראות עמו מותרות 1
- ב. מניין לתקרובת עבודת כוכבים שאין לה בטילה עולמית ... עובד כוכבים שהביא אבנים מן המרקולים וחיפה בהן דרכים וסרטיאות מותרות ישראל שהביא אבנים מן המרקולים וחיפה בהן דרכים וסרטיאות אסורות.....2
- ג. מתליעין ומזהמין בשביעית.....5
- ד. ואין מתליעין ומזהמין במועד 8
- ה. כאן וכאן אין מגזמין.....9
- ו. וסכין שמן לגזום בין במועד בין בשביעית.....10
- ז. זיהום אוקומי אילנא ושרי גיזום אברויי אילנא ואסור.....11
- ח. מזהמין את הנטיעות וכורכין אותן וקוטמין אותן ועושין להם בתים ומשקין אותן עד ר"ה.....12
- ט. תרי קשקושי הוו חד לאברויי אילנא ואסור וחד לסתומי פילי ושרי.....13
- י. סכין את הפגין ומנקבין ומפטמין אותן עד ר"ה עד ר"ה אין בשביעית לא.....14
- יא. ספת לה צואה או שנסך לפניה עביט של מימי רגלים חייב.....14

דף נ.

א. אין עושין מרקולים קמן בצד מרקולים גדול לא שנא שלש ולא שנא שתיים נראות עמו אסורות שאין נראות עמו מותרות

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת עבודה זרה

כבר התבאר לעיל דף מט: שאבני מרקולים¹ וכל אבן הנראית שהיא עמו², כלומר שסמוכות לו שאפשר לומר שממנו נפל³, אסור בהנאה⁴. ו"א⁵ שסמוך היינו אמה. ו"א⁶ שאפילו בתוך ד' אמות.

ב. מנין לתקרובת עבודה כוכבים שאין לה בטילה עולמית ... עובד כוכבים שהביא אבנים מן המרקולים וחיפה בהן

¹ רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ז הלכה טז
² עיקר מרקולים, דהיינו שלש אבנים אחת מכאן ואחת מכאן ואחת על גביהן, ודרך עבודתה לזרוק אבנים קטנים עליהם. נמק"י שם, ועיין תפא"י במשנה שכתב שם האליל זה הוא מערקור (מרקורי – מרקויום) שהמנוהו עובדיו על סוחרים ועובדי דרכים, ומקימין פסל זה העשוי מאבן בפרשת דרכים, וכידו הנמויה מורה הדרך, ולפעמים זקפו אבן א' ע"ג ב' אבנים, שיהיה אבן העליון דוגמת הראש, וב' אבנים שתחתיו שכולטין מזה ומזה דוגמת הידים, ואלו הב' התמונות, מרקולס גדול נקראין, וכל העובר שם מעובדיו משליך שם אבן לכבודו, וזהו עבודתו. ועיין התשבי שורש מרקולים וז"ל ויש אומרים שהוא שם אלוה שעבדו לו ברומי הנקרא מרקודיא, (צ"ל מרקוריא ברי"ש, והוא כוכב המשרת לחמה, הנקרא מרקור בלע"ז. קובץ הערות) ושאלתי עליו ואומרין שלא כך היתה עבודתו, ונקרא מרקודיא על שם כוכב שהיו עובדין לו באמצעותו, וגם על שם אותו כוכב נקרא הכסף חי מרקודיא ואומרין שיש לו ממשלה עליו. ובקובץ הערות (על התשבי) שורש מרקולים.
³ ויש לעיין למה ניהוש דמיניה נפל ולא ברובא דעלמא למאי דקיי"ל רוב וקרוב אזלינן בתר הרוב וכמ"ש לעיל הל' י"ב דדעת הרמב"ם אפי' באיכא חזקה דכאן נמצא מסייע לקרוב אזלינן בתר הרוב. ויש ליישב עמ"ש בסמ"ע בס"י רנ"ט סק"ז מובא בתבואות שור בס"י ס"ג ס"ק ב' למה אזלינן בתר רוב השוק נגד רוב העיר דדוקא גבי רוצח דבמקום ההורג לא נתחזק מי שכיח כאן יותר ואתה בא לומר מסתמא בא הרוצח מעיר הקרובה ולא משום דשכיחי כאן טפי ע"ז אמרינן דניזיל בתר רובא דעלמא ואם הוי ידעינן דבהאי בקעה שכיח יותר מעיר הקרובה מרובא דעלמא הוי אזלינן בתר העיר הקרובה משא"כ ברוב השוק מאי אכפת לן ברוב העיר ואנן נדע דרוב מהשוק ומיעוט מהעיר וא"כ הרובא במקום הקרוב עיין שם, וא"כ י"ל במרקולים ג"כ דלא שכיח באותו מקום אבנים מעלמא רק למרקולים וא"כ הוי הרוב והקרוב ביחד, וברמב"ם הוסיף על לשון הגמ' דאיתא הנראית עמו והוא כתב הנראית שהיא עמו וכו' דמורה ביותר שיש לנו הוכחה שהיא משם וממנו, ומדויק לשון וכן אבני וכו' שכתב דאין לו שייכות לעיל ועל דרך זה שייך לעיל שכתבו דצריך שיהיה בראשו של הע"ז דוקא וכמ"ש דאית לן הוכחה ובלא"ה מספיקא אוקמי בחזקת היתר וכמו כן בזה וכן אבני וכו' הנראית שהיא עמו קרוב ושכיחי דהוי רוב וקרוב ביחד אז חיישינן לאסור. דברי ירמיהו שם
⁴ כיון שהיא ע"ז עצמה ולא מדין תקרובת ע"ז כמ"ש רש"י ועיין חכמת שלמה במשנה.
⁵ תוי"ט במשנה פרק ד משנה א, וכ"כ בתפא"י ג.
⁶ ר"ב במשנה ופי' שם שלדעת ר' ישמעאל כשהאבנים רחוקות ארבע אמות מן המרקולים וידוע דלאו מיניה נפל, ובהא קאמר רבי ישמעאל דשלש אבנים אסורות, שאין מרקולים פחות משלש אבנים, ועושין מרקולים קטן בצד מרקולים גדול. וקמן הנעשה בצד גדול עבדי ליה בכל דהו ואין חוששין שיהיה אחת על גבי שתיים. ורבנן סברי, אין עושין מרקולים קטן בצד מרקולים גדול, הלכך, נראות עמו כלומר סמוכות לו, דאיכא למימר מיניה נפל, בין שתיים בין שלש אסורים. אין נראות עמו, מותרות. וכן בתוס' רע"א שם שכתב על דברי התוי"ט בעניי לא נראה כן אלא דתוס' מסקי דנראית עמו זהו מקרי מקורבות לכ"ע אסירי דאמרין דממנו נפל ואפי' אחת אסורה. ופלוגתייהו בתוך ד"א אם אינם נראות עמו דלאו מיניה נפל.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

דרכים וטרטיאות מותרות ישראל שהביא אבנים מן

המרקוליס וחיפה בהן דרכים וטרטיאות אסורות

כבר התבאר לעיל דף מב: שע"ז של ישראל⁷ אינה במילה עולמית, דכתיב (דברים טז פסוק כא) לא תטע לך אֲשֶׁרָה כָּל עֵץ אֲשֶׁל מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לָךְ, הוֹקֵשׁ אֲשֶׁרָה לַמִּזְבֵּחַ, מִה מִזְבַּח טַעוֹן גְּנִיזָה בִּקְרַקַע שֶׁהָרִי אֲסוּר בַּהֲנָאָה, אִף אֲשֶׁרָה טַעוֹנָה גְּנִיזָה שְׁגוֹנוּזָה בִּקְרַקַע כִּשְׁהִיא שְׁלִימָה וְאִין מוֹעִיל לָהּ שׁוּם בִּיטוּל⁸.

אבל של גוי יש לה ביטול דכתיב (שם ז פסוק כה) פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן פְּאֵשׁ לֹא תַחֲמוּד פֶּסֶף וְזָהָב עֲלֵיהֶם וְלִקְחָתָּ לָךְ שֶׁתִּתִּיר הַתּוֹרָה לִקְחָתָהּ⁹, וְהִכִּי קֹאֵמֵר קֵרָא מִיד שְׁפוּסְלוֹ לְאֱלוֹהֵי כְלוּמֵר שְׁשִׁיפָה לְהִיּוֹת ע"ז לֹא תַחֲמוּד אֲלֵא תִשְׂרַפְנוּ, וְאִם פִּסְלוֹ מֵאֱלוֹהֵי, כְלוּמֵר שְׁבַטְלוֹ וְהוּא מִלְשׁוֹן פִּסּוּלָתָּ, וְלִקְחָתָּ לָךְ.

לפיכך גוי¹⁰ יכול לבטל ע"ז שלו ושל חבריו גוי, ודוקא להדיוט אבל לדבר מצוה אפי' לאחר ביטול ממאים לכתחלה¹¹.

וגוי מבטל ע"ז¹² אף על פי שאינה שלו¹³. ואפילו הוא אינו עובד לאותם ע"ז אלא לאחרת, כגון שהוא עובד לפעור יכול לבטל מרקוליס¹⁴ דבכלל פסילי

⁷ שו"ע ונו"כ קלט ב

⁸ לבוש ומ"ז ג

⁹ שוהאי ולקחת מיותר הוא, דבלא תחמוד סגי דמשמע לא תחמוד כסף וזהב שעליהם אלא תשרפון באש, אלא על כרחך לא קאי ולקחת על לא תחמוד אלא מילתא באפיה נפשיה הוא.

¹⁰ שו"ע ונו"כ קמו א

¹¹ כנה"ג בהגהות הטור ריש סי' זה מהס' חומות ירושלים עיין שם

¹² שו"ע ונו"כ שם ה

¹³ דסתמא קאמרה רחמנא פסלו מאלוה ולקחת לך, כלומר כל שפסלו הם העובדים אותם מהיות אלוה, אפילו אינה שלו, ולקחת לך

¹⁴ עי' במש"ל מ פרק ח' מהלכ' ע"ז הלכה ט' שהביא מדברי התוס' וס' מעשה חייא דדוקא בע"ז של עין מבטל אותה בע"כ אבל של מתכות כיון דחוזרת לקדמותה אינו מבטל אותה בע"כ עיין שם ועי' בס' קהל יאודה שהביאו וכו' דמסתומת הפוסקים שלא הביא דברי התוס' בזה להלכה נראה דס"ל דהתוס' לא קאי בתירוץ זה ולא ס"ל כן לעיקר דלדינא לא מסתבר לחלק בהכי עיין שם ועי' במראה פנים על הירושלמי פרק ג' דע"ז הלכה ג' שמפרש כוונת התוס' בענין אחר דלדינא אין חילוק בין ע"ז של עין או של מתכות עיין שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

אלהיהם הוא. ואפילו בעל כרחו שכופה אותו ישראל שיבטלה הוי ביטול, דהא מכל מקום פסלו הוא מאלוה, ובלבד שידע בטיב ע"ז¹⁵.

אבל קטן שאינו יודע בטיב ע"ז וכן שוטה אינם יכולים לבטלם, שאין זה אלהיהם שאינם יודעים שידודו בו.

וכל מי שאינו עובד עבודה זרה כגון גר תושב אינו יכול לבטלה, שאין זה נקרא פסילי אלוהיהם, שהרי אין זה אלוהו שאינו מחזיקו לאלוה כלל, וכן ישמעאלים¹⁶ שאינם עובדים עבודה זרה אינם יכולים לבטלה.

אבל ישראל אינו יכול לבטל ע"ז של גוי, דהא פסילי אלהיהם כתיב משמע שהם עצמו פסלו אלהיהם מהיות עוד אלוה להם ולא שפיסלו ישראל.

וכל שכן שאין ישראל¹⁷ יכול לבטל ע"ז של ישראל¹⁸, דע"ז של ישראל אינה בטלה עולמית כמו שכתבנו לא ע"י ישראל ולא על ידי גוי. ואפילו אם יש לגוי שותפות בה עמו אין ביטול הגוי מועיל לחלקו של ישראל, דישראל על דעת עצמו עובר לע"ז¹⁹, ואין נכרי יכול לבטל חלק הישראל.

ע"ז של גוי לאחר²⁰ שבאה ליד ישראל, מכי אגבה קני' ונעשה ע"ז של ישראל דאין לה ביטול והיינו כשבאה ליד ישראל הגביה כדי לקנותה אבל אם הגביה ישראל ע"מ שלא לזכות בה יש לה בטול.

דף נז

¹⁵ עיי' בס' מקור מים חיים לעיל סי' קכ"ג (סוף דף ס"ה וריש דף ס"ו) שכו' דלפמ"ש הטור בריש סי' קכ"ג דהעכו"ם בזה"ל לענין ניסוך הם כאלו אינם יודעים בטיב ע"ז ומשמשי' דלפ"ז דחשבינן להו לאינם יודעים בטיב ע"ז לכאורה אין עכו"ם שבזה"ל יכול לבטל שום ע"ז ואין לומר דכיון דאינם יודעים בטוב ע"ז גם עבודה שלהם לא הוי עבודה ע"ז דז"א דלענין איסור ע"ז לא בעינן שיעבור ע"ז אלא משפסלה לאלוה נאסר וכמש"ל סי' קל"ט דע"ז של עכו"ם נאסרה מיד אבל באמת ז"א דהטור כתב זה רק לענין ניסוך ויין דתפסינן הך קולא וחשבינן להו בזה כאלו אינם יודעים בטוב ע"ז אבל לענין לעלות מחומרא זו דאינו יכול לבטל ע"ז לא חשבינן להו כאלו אינם יודעים בטוב ע"ז גם בזה"ל.

¹⁶ רמ"א שם

¹⁷ אפילו מומר. עיין תפארת למשה

¹⁸ עיי' בשער המלך פרק ח' מהלכ' לולב מה שהאריך בזה בשיטות הרא"מ דע"ז של עכו"ם שקנה ישראל כיון דלא עבדה ישראל יש לה ביטול מן התורה מיהת. ועיין בשו"ת מהר"י הכהן חלק א' חיו"ד סי' כ"ב באמצע התשו' שנשאל בע"ז שעשאו נכרי בשליחות של ישראל ובדמי ישראל אם דינה כדיון ע"ז של ישראל שאין לה ביטול ואם אסורה מיד או עד שתעבד כדיון ע"ז של ישראל וכי' דהדבר פשוט הוא דהויא ע"ז של ישראל כיון שעשאה בשליחות של ישראל והוא של הישראל בודאי דינו ככל ע"ז של ישראל

¹⁹ לבוש ומ"ז ב

²⁰ כנה"ג בהגהות הטור לעיל סי' קל"ט אות י"ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת עבודה זרה

ג. מתליעין ומזהמין בשביעית

כבר התבאר במסכת מו"ק דף ג. שהתורה מצוה לשבות בשנה השביעית מעבודת האדמה והאילן, שנאמר (ויקרא כה, פסוק ב) וְשָׁבְתָה הָאָרֶץ שְׁפֹת לֶחַד, וְכֵן נֹאמַר (שם, ד) שְׁפֹת שְׁפֹתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ. " וכל העושה מלאכה מעבודת הארץ או האילנות בשנה זו ביטל מצות עשה ועבר על לא תעשה שנאמר (שם) שָׁדָד לֹא תִזְרַע וְכַרְמֶךָ לֹא תִזְמַר.²¹ ורוב הפוסקים סוברים שבזמן הזה שאין היובל נוהג אין השמיטה נוהגת אלא מדרבנן, וכן עיקר להלכה.²²

ארבע מלאכות עיקרן מן התורה, והן המלאכות המפורשות²³

1. זריעה, שנאמר שָׁדָד לֹא תִזְרַע. והזורע בשביעית חייב בכל שהוא²⁴.

2. זמירה, שנאמר וְכַרְמֶךָ לֹא תִזְמַר. כלומר שחותך ענפים יבשים כדי שעי"ז יצמח יותר טוב²⁵, ואפשר שרק ענפים יבשים בכלל זימור דאורייתא, ולא ענפים לחים שזומרן כדי שעי"ז יגדל בריוח יותר וישבית. וזמירה דאורייתא י"א שאינו אלא בגפן ולא בשאר האילנות²⁶, וי"א²⁷ שכיסוח דשא להשבחה גם הוא מדאורייתא. ושיעור זמירה בכל שהוא²⁸.

²¹ רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק א הלכה א

²² בית יוסף יורה דעה ריש סימן של"א ד"ה "ובשביעית", ארץ חיים סתהון יורה דעה סימן של"א, שו"ת רב פעלים חלק א' סוד ישרים סימן ו', פאת השולחן סי' כ"ג בית ישראל אות כ"ג, חזו"א שביעית סי' ג' אות ז' – ח', ועוד.

²³ רמב"ם שם הלכה ב

²⁴ מנ"ח מצוה שכ"ו

²⁵ שם סי' כ"א סקמ"ו

²⁶ שם דלא כתי"ט פ"ד דשביעית מ"ד ועי' רשב"ם ב"ב פ' ב' ד"ה מפני דמשמע שיש זמירה בשקמה וצ"ל דכונתו תולדה דזמירה ואסור מדאורייתא או מדרבנן ומש"כ שם דהוא ספיקא דאורייתא היינו משום דעיקרו דאורייתא וכן כונת המאירי שם ע"ש וכ"כ בחזו"א שביעית סי' י"ט סקמ"ד ד"ה ויש

²⁷

כן כתבו הר"י מינש ב"ב פ' ע"ב ד"ה "מעם", רשב"ם שם ד"ה "הלכך" וד"ה "מפני", וכ"ג דעת הרמב"ם שם פ"א הכ"א, וכן כתב התויו"ט שביעית פ"ד מ"ד בדעת הרמב"ם. לגבי כיסוח דשא, כן כתב ספר השמיטה פ"ג סעיף ד' אות ב'. ולגבי ירקות, כן כתב באור שמח פ"א הט"ו. ובהעמק שאלה פרשת בהר שאילתא קי"ב ס"ק א' חילק, ששאר אילנות – איסורם דאורייתא, וזרעים – איסורם דרבנן

²⁸ מנ"ח מצוה שכ"ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

3. קצירה, שנאמר (שם ה) אֵת סְפִיחַ קְצִירָךְ לֹא תִקְצֹר שֶׁאִסּוּר לִקְצוֹר בְּשִׁבְעֵית כְּדֶרֶךְ הַקְּצִירָה שֶׁל כָּל הַשָּׁנִים, וּמִשּׁוּם כֵּךְ יֵשׁ לִשְׁנוֹת בַּקְּצִירָה מִן הַדֶּרֶךְ הַרְגִּילָה.

ובכלל זה קצירה לצורך השבתת הקרקע כגון לנקות הקרקע שיוכלו לזרוע שם²⁹. ובוה נאסר אף בשינוי³⁰.

4. בצירה, שנאמר (שם) וְאֵת עֲנָבֵי נְזִירָךְ לֹא תִבְצֹר. וכשם שנאמר בקצירה כך נאמר בבצירה שאסור לבצור בשביעית כדרך ההבצירה של כל השנים.

אינו לוקה מן התורה אלא על הזריעה³¹ או על הזמירה ועל הקצירה או על הבצירה. וכל מלאכות אלו האסורות בשנת השמיטה מן התורה, אסורות אפילו אם הן באות להציל את העין או הפירות³².

ואסרו חכמים³³ כל שאר אבות ותולדות שבעבודת האדמה. כלומר כל מלאכה שנוהגים החקלאים לעשותה בשדותיהם.

ההפרש בין מלאכות האסורות מדאורייתא והאסורות מדרבנן שמלאכות האסורות מהתורה אין היתר לעשייתן³⁴ אפילו לשמור על קיום האילן

²⁹ חזו"א שביעית סי' י"ז סק"ג

³⁰ רמב"ם שם פ"ד ה"א וה"י כ"ב שאסור, ובספר השמיטה פרק ג' עמ' כ' ביאר שאסור אף בשינוי

³¹ רמ"ב שם ה"ב

³² רמב"ם שם ה"י ועיין בית הלוי ח"ג סי' א אות ח

³³ בתורת כהנים בהר פרשה א' ה"ד – ה"ה: "אין לי אלא לזרע ולזמיר, להריש לעידור לניכוש ולכיסוח ולביקוע מנין ת"ל: 'שדך לא... וכרמך לא', כל מלאכה שבשדך ובכרמך. ומנין שאין מזבלים ואין מפרקים ואין מעשנים בעלים ואין מאבקים? ת"ל: 'שדך לא', עכ"ל. וכן איסורם מוכח מהמשנה שביעית פ"ב מ"ב – מ"ג, שאין מזבלים ומעדרים ומעשנים ומסקלים אלא עד ראש השנה. ובתוספתא שביעית פ"א ה"ה: "כל זמן שמותר לחרוש מותר לזבל". ובירושלמי שביעית ג' ע"ב: "כל זמן שאת מותר לחרוש את מותר לזבל ולעדר". ומהתו"כ משמע שהם אסורים מדאורייתא, אך בגמ' דילן הוא רק אסמכתא, וכן כתוב בפירוש המיוחס לר"ש משאנן על התו"כ שם, וכן פסק הרמב"ם פ"א ה"י.

³⁴ ועיין בשו"ת בית הלוי ח"ג סי' א' אות ח' שלפי רבא צ"ל שהמשנה סוברת שמלאכות דאורייתא אסורות אפילו במקום הפסד. וכן מדויק ברמב"ם שם פ"א ה"י, וכן פסקו הפאת השלחן סי' כ' סעיף י' והחזו"א שם סי' כ"א אות י"ז ושבת הארץ קונטרס אחרון סי' ב' אות ב' ותורת שביעית הלכה י"א.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

(לאוקמי), והצמח או האדמה. והאסורות מדרבנן מותרות לאוקומי, שלא אסרו אלא מלאכות הבאים להשביח (לאברויי)³⁵.

כל מלאכה שמטיבה לצמיחה או להשבחת הפירות, כדוגמת הפעולות הבאות השקאה מרובה (אך השקאה במידת הצורך מותרת), השמדת עשבייה, דילול, ריסוס³⁶, דישון, יישור ותמיכות הסרת אבנים או אדמה מרובה משרשי האילן או גזעו³⁷, הרי היא אסורה מדרבנן משום תולדה של זריעה.

כל מלאכה שמטיבה לצמיחה או להשבחת הפירות, כדוגמת הפעולות הבאות השקאה מרובה (אך השקאה במידת הצורך מותרת), השמדת עשבייה, דילול, ריסוס³⁸, דישון, יישור ותמיכות הסרת אבנים או אדמה מרובה משרשי האילן או גזעו³⁹, הרי היא אסורה מדרבנן משום תולדה של זריעה.

ולפיכך לא יחתוך⁴⁰ היבולת היינו שגדל ע"ג העץ כמין יבלת ובתוכו תולעים וה"ה כל מומין שנולדים באילן לא חתוך מן האילנות.

ולא יפרק העלין והבדים היבשים, וכן לא יסיר את האבק מן האילן⁴¹,

ולא יעשן תחתיו כדי שימות התולעת או שתפול ע"י העישון, כיון שמיחזי טפי כעבודה ואסרו, אבל מותר ליטול התולעת ביד או בכלי⁴².

ולא יסוך את הנטיעות בדבר שיש לו זוהמא כדי שלא יאכל אותו העוף כשהוא רך, וכן לא ימרח את גזעו בדבר מזוהם כדי שיתרחקו מהם החיות ולא יאכלום בלילה,

³⁵ ועיין בשו"ת מנחת שלמה חלק א סימן נא וז"ל "האם הותרו גם עבודות דאורייתא לאוקמי אילנא בכללא דלאוקומי שרי, נראה דעבודות דאורייתא אסירי ... מ"מ נראה דמקום פסידא קיל טפי מסתם לאוקומי, גם אפשר דהשקאה וחרישה דנטיעות הם גם משביחי ואית בהו נמי משום אברויי, גם יש מקום לומר דהשקאה וחרישה שרגילין תמיד לעשותן חשיבי שפיר עבודת שדה וכרם ושפיר אסירי בדאורייתא משא"כ עבודה שעושין רק בדרך מקרה אפשר דרק לאברויי חשוב להקרא בשם עבודה ולא לאוקומי ועיין בשבת הארץ פ"א ה"ב ובהל' שביעית להגרי"מ טוקצינסקי ז"ל שכתבו דמותר לאוקומי אף בזימור דאורייתא והסתמכו על פי' הר"ח שם במס' ע"ז, ולא ידעתי שום הכרח כי זיהום וניזום דהתם שקולין הם מדפריך התם בגמ' מזיהום אגוזים. אבל מ"מ נראה כדבריהם, משום דמסתבר שגם אביי דסובר שגם תולדות אסירי מדאורייתא ג"כ סובר הך כללא דלאוקמי שרי".

³⁶ והוא עישון באילן רמב"ם פ"א ה"ה

³⁷ רמב"ם שם

³⁸ והוא עישון באילן רמב"ם פ"א ה"ה

³⁹ רמב"ם שם

⁴⁰ רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק א הלכה ה

⁴¹ פי' הערוך מובא בגליון במו"ק ג' א' ובתוס' הרא"ש שם

⁴² דרך אמונה שם מ"ח בסוגייתנו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

שגזרו אטו זיהום דאברויי אילנא⁴³. אך אם קצצו ענף מותר לסוך מקום הקציצה דהוי אוקמי אילנא שלא יתקלקל.

וי"א⁴⁴ שלסוך בזוהמא כדי שלא יאכלנו העוף כשהוא רך או כדי שיריחו התולעים ריח רע מהזיהום וירחקו מהן לאוכלו מותר, דהוי אוקמי אילנא.

וכן כשיש מכה באילן ונשרה קצת קליפתו ומדביקין שם זבל וקושרין שלא ימות ג"כ מותר. ורק כשמזהמו כדי להרבות את האילן ולחזקו ולהשביחו אסור, וכן אם נקטם הנוף קודם שביעית מותר לסוך שמן כדי שלא ימות האילן.

ד. ואין מתליעין ומזהמין במועד

אין נוטלין⁴⁵ את התולעים שנפלו באילן בחול המועד⁴⁶, למרות שעל ידי כך יכול להיות שיפסיד את האילן, מכיון שטירחא יתירא הוא.

וכן אין מזהמין כלומר אין מרפאין פצע באילן במקום בו נקלף הגזע על ידי הדבקה זבל כדי שלא ימות כיון שגם זה טירחא יתרה⁴⁷.

וכן לזהם⁴⁸ באופן שמושח הקרקע או הצומח בדבר שריחו חריף כדי לסלק את התולעים משם כדי שלא יפריעו לגדילתם או שמעשן תחת האילן כדי להבריא המזיקים ממנו⁴⁹.

⁴³ חזו"א שביעית סי' י"ז סק"מ

⁴⁴ פה"ש בשם רש"י והר"ש וכמבואר כאן בגמ' וכו"כ הרא"ש בפ"ב דשביעית מ"ד

⁴⁵ שו"ע ונו"כ או"ח תקלוז יב ומ"ב לה

⁴⁶ מכאן הוכיח המחצית השקל בסי' תקלו"ו סק"ג. שאף בדבר שאינו מלאכה גמורה אסור לעשותו בטרחא יתירה אף בדבר האבד, שהרי נטילת התולעים אין בה מלאכה גמורה ואעפ"כ נאסר משום טרחא יתירה. אולם במאירי פירש שמדובר שמסיר התולעים מן האילנות ע"י שמעשן (ע"י אש) תחת האילן, ולפי"ז יש כאן מלאכה גמורה, אולם בר"ח שם כתב וז"ל פירוש מתליעין עוקרים התולעים מן האילן בהרמש או בקרדום. אולם אפשר שנחשב כמלאכה גמורה כיון שהם בעין עצמו והרי זה כמנכש או משקה מים שגורם להצמיח העץ ועיין שו"ת הר צבי או"ח סי' קלג שחילק בין אם מונע מהם להגיע לעץ ובין אם כבר הוא בעין עצמו. ועיין ירושלמי שבת פ"ז ה"ב שביתת השבת שם סעי' י

⁴⁷ מ"ב שם לו

⁴⁸ ירושלמי שבת פ"ז ה"ב שביתת השבת שם סעי' י

⁴⁹ עיי"ש בשביתת השבת שכתב "אע"פ שלהרבה דיני תורה מבריה ארי שהוא סילוק ההיזק לא חשוב מעשה אך לענין שבת ושביעית מצאנו שגם מבריה ארי חשוב כעושה גוף הפעולה" ומקורו הירושלמי שאסר את כל הנזיל ועיין בשו"ת הר צבי או"ח קלג שדוקא מבריה ארי שכבר כאן דהיינו לסלק או לתקן נזק קיים אבל להבריה ארי שלא יבוא מעיקרא אין בו איסור דהיינו שאם אין הנזק כאן אלא מונע שלא יגיע הנזק מותר וכן כתב בשמירת שבת כהלכתה פכ"ז הע' ל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

בזמנינו שהדברת⁵⁰ המזיקים נעשית ע"י ריסוס וכדומה, אין זה בגדר טרחה יתירה ומותר לעשותו בחוה"מ.

ה. כאן וכאן אין מגזמין

אסור⁵¹ לקצץ ענפי האילן לתקנו בחול המועד, ובכלל זה גם כיסוח הדשא וגניזום אילנות וניכוש העשבים השוטים הגדילים בין הצמחים הטובים⁵².

ואם כונתו להיתר⁵³, ומעשיו יהיו מוכיחין וניכרין שלדעת צורך ההיתר הוא עושה, מותר. אבל אם כונתו לאיסור, אף על פי שמעשיו מוכיחין שלצורך ההיתר הוא עושה, וכן אם כונתו לענין היתר ואין מעשיו מוכיחין עליו, אסור.

ולפיכך אם ניכר שמכוין בשביל הענפים להאכילן לבהמתו ולא לתקנו, כגון שקוצץ כולן מצד אחד, ומכוין לכך⁵⁴ מותר.

ומותר לקטוף ערבות בחוה"מ סוכות לצורך מצוה⁵⁵, ואף מותר לקטוף אותן כדי למוכרן לאחרים לצורך מצוה.

אין ליטול ידיים⁵⁶ בחוה"מ לסעודה על גבי זרעים אף שאינו מתכוין להשקותם, כיון שאין ניכר ממעשיו שלצורך היתר הוא עושה.

אולם אם נוטל ידיו בחוה"מ סוכות בפתח הסוכה מותר, שאז ניכר שעושה לצורך ההיתר. וכן מים הנוטפים מהמזגן על גבי הזרעים, או ששוטף את הרצפה בביתו והמים נשפכים על גבי הזרעים, וכל כיוצא בזה מותר.

⁵⁰ חלו המועד כהלכתו פי"א סכ"ב. הלכות חג בחג (פי"ג סעיף ח').

⁵¹ שו"ע ונו"כ או"ח שם יא

⁵² חוה"מ כהלכתו (פי"א סי"ז וסי"ח)

⁵³ מ"ב שם לד'

⁵⁴ ואם מכוין גם לתיקון העץ לכאורה מותר ועיין שולחן שלמה (סק"ט).

⁵⁵ שש"ב (פס"ז סמ"א). וציין שם בהע' עח למשנה בסוכה (פ"ד מ"ה) שהיו לוקמים כל יום ערבות ממוצא. ועוד כתב שם שלא יתלוש יותר ממה שהוא צריך לצורך הלולב או ההושענא, ואם כוונתו לברור המובחרות בין אלה שתולש, יש לומר דמותר, עיין משנ"ב סימן תקלג סקי"א וסקי"ח.

⁵⁶ חוט שני (חוה"מ עמ' קעז). ובארחות רבינו (ח"ב עמ' קמה) כתב שהחזו"א היה נזהר בחוה"מ מליטול ידיו על זרעים. ועיין בשש"ב (פס"ו הע' קפא) שהגרשו"א הסתפק אם מותר לשפוך את מי השטיפה למקום זרעים גם באופן שיכול לשפוך אותם במקום אחר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

וכן בשביעית כיסוח דשא וגיזום גדר חיה לקיום או לצורך מניעת נזק מותר, אבל לצורך נוי או השבחה אסור⁵⁷. ומ"מ אם הדשא נאה במצבו הנוכחי, ומטרת הכיסוח או הגיזום היא כדי למנוע צמיחת פרא מותר לגזום את הגדר או לכסח את הדשא, ובלבד שישנה ע"י כיסוח פחות מהרגיל.

מותר לגזום בשאר אילנות⁵⁸. אם גזום מחמת שחושש שיפסד ע"כ העץ⁵⁹. ואפשר שמותר גם לגזום גיזום שאינו אלא לצורך נוי⁶⁰.

מותר לחתוך ענפי דקל⁶¹ או כל אילן לצורך סיכוך לסוכות, ובלבד שיחתוך ללא דקדוק, וכן מותר לחתוך ענפי אילן המזיקים לרבים או מפריעים לעוברים ושבים. גיזום קוצים הפוגעים באתרוג מותר⁶², אך עדיף לעשות זאת בשינוי.

וכן גיזום של ענפי פרי קטנים עד לבסיסם לפני היותם סמדר (הקרוי כיום חנטה), לשם דילול מותר, אך עדיף לעשותו על ידי גוי⁶³.

מלאכות שעיקרן מדאורייתא אסורות אפי' במקום הפסד, משא"כ במלאכות שעיקרן מדרבנן שמותרות במקום הפסד. אבל בהפסד מרובה מותר לעשות מלאכות שעיקרן מדאורייתא לאוקמי⁶⁴. גם כאשר הנזק אינו ודאי, אך יש חשש סביר לכך.

ו. וסכין שמן לגזום בין במועד בין בשביעית

⁵⁷ שבת הארץ פ"א סעיף כ' אות ק"ב, לדעת רבינו חננאל ע"ז דף נ' ע"ב, שזמירה מותר לאוקמי, וכן פסק בספר השמיטה פ"ד הערה 1 אות ב

⁵⁸ ולא בנפן שאיסורו דאורייתא

⁵⁹ חזו"א סי' כא ס"ק יז

⁶⁰ מנחת שלמה ח"א סי' נא אות ח

⁶¹ מהר"י קורקוס שמו"י פ"א ה"כ כתב "ובתנאי שלא תהיה כוונתו לזמור, ופשוט הוא" חזו"א שם סי' י"ט אות י"ד, וכן באות ט"ו שם ד"ה "פ"ד מ"ו", שכאשר אינו מתכוין לזמירה מותר מן התורה, וכיון שחיתוך שלא בדקדוק עושה גרעון בפירות מותר לגמרי וכן כתב בשבת הארץ פ"א ס"ב לדעת התוס' סנהדרין כ"ו ע"א ד"ה "לעקל".

⁶² יש האוסרים את גיזום הקוצים שלא יפגעו באתרוג שביעית. ראה: פאת השלחן (סי' כ' סעי' ה' בהג"ה ובית ישראל ס"ק י"ז) ובשבת הארץ (פ"א ה"ה אות' ח', ט"ז), שדעתם שהידור האתרוג אינו בגדר "פסידא" המתיר מלאכות בשמיטה, אולם יש מתירים. ולמעשה יש לסמוך על הדעה המגדירה פגיעה בהידור האתרוג כ"פסידא" שכיום עיקר גידול פרי האתרוג הוא למצוה, ואם הקוצים מחסרים ממנו אין לך ל"אוקמי" גדול מזה, ולפיכך גיזום הקוצים מותר, אך עדיף על ידי שינוי. מאמר מרדכי פרק ו הערה י

⁶³ שם

⁶⁴ ספר השמיטה פ"ד הערה 1 אות ב', ומקורו ברבינו חננאל ע"ז נ' ע"ב שזיהום לאוקמי – מותר, וגיזום לאברוי – אסור, והחילוק היחידי בסוגיה שם הוא אברוי או אוקמי, וא"כ הרי התיר זמור לאוקמי. וכן משמע להיתר בשו"ת מהר"ט ח"ב סי' נ"ב.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

אילן שגזמוהו⁶⁵ לפני המועד, מותר למרוח שמן על האזור הגזום כדי שלא ימות, וכן את הפירות מותר לסוך בשמן כדי שלא יפסדו מכיון שאינו מירחא יתירא⁶⁶.

ז. זיהום אוקומי אילנא ושרי גיזום אברויי אילנא ואסור

כבר התבאר במסכת מו"ק דף ג. שהפרש בין מלאכות האסורות מדאורייתא והאסורות מדרבנן שמלאכות האסורות מהתורה אין היתר לעשייתן⁶⁷ אפילו לשמור על קיום האילן (לאוקמו), והצמח או האדמה. והאסורות מדרבנן מותרות לאוקומי, שלא אסרו אלא מלאכות הבאים להשביח (לאברויי)⁶⁸, את האילן או האדמה ולא במלאכות הבאים להציל מן ההפסד.⁶⁹

ומטעם זה מותר לעשות מלאכות דרבנן, כל שאם לא תיעשנה לא יתבשלן הפירות בשנה זו, ויהיה היזק ניכר בכמות ובאיכות הפירות⁷⁰.

⁶⁵ שו"ע ונו"כ שם יב ומ"ב שם לז

⁶⁶ ויש לדון מה הדין במסיר אבק מעלי האילנות כדי שלא יחרפו עינין שביתת השבת שם, וכן מה הדין בכיסוי הממה או פתיחתה או פתיחת הלון כדי שלא יפסדו הנידולים. עיין שמירת שבת כהלכתה פכ"ז סעי' ט
⁶⁷ ועיין בשו"ת בית הלוי ח"ג סי' א' אות ח' שלפי רבא צ"ל שהמשנה סוברת שמלאכות דאורייתא אסורות אפילו במקום הפסד. וכן מדוייק ברמב"ם שם פ"א ה"י, וכן פסקו הפאת השלחן סי' כ' סעיף י' והחזו"א שם סי' כ"א אות י"ז ושבת הארץ קונטרס אחרון סי' ב' אות ב' ותורת שביעית הלכה י"א.

⁶⁸ ועיין בשו"ת מנחת שלמה חלק א סימן נא וז"ל "האם הותרו גם עבודות דאורייתא לאוקמי אילנא בכלל דלאוקומי שרי, נראה דעבודות דאורייתא אסירי ... מ"מ נראה דמקום פסידא קיל טפי מסתם לאוקומי, גם אפשר להשקאה וחרישה דנמיעות הם גם משביחי' ואית בהו נמי משום אברויי, גם יש מקום לומר דהשקאה וחרישה שרגילין תמיד לעשותן חשיבי שפיר עבודת שדה וכרם ושפיר אסירי בדאורייתא משא"כ עבודה שעושיין רק בדרך מקרה אפשר דרק לאברויי חשוב להקרא בשם עבודה ולא לאוקומי ועיין בשבת הארץ פ"א ה"ב ובהל' שביעית להגרי"מ טוקצינסקי ז"ל שכתבו דמותר לאוקומי אף בזימור דאורייתא והסתמכו על פי' הר"ח שם במס' ע"ז, ולא ידעתי שום הכרח כי זיהום וגיזום דהתם שקולין הם מדפריך התם בגמ' מזיהום אגוזים. אבל מ"מ נראה כדבריהם, משום דמסתבר שגם אב"י דסובר שגם תולדות אסירי מדאורייתא ג"כ סובר דק כלל דלאוקומי שרי".

⁶⁹ רמב"ם שם ה"י

⁷⁰ חזו"א סי' כא ס"ק ד וס"ק יז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת עבודה זרה

והכלל הוא שמותר במלאכות דרבנן אם עושה על מנת שלא יפסד השדה, או העץ⁷¹ וצריך לעשות העבודה בצמצום, רק לפי הצלת הגידולים, וכן כל נזק שניתן לתקנו בעבודה אחרי שנת השמיטה, אינו בכלל הפסד ואסור לעשות בו מלאכה אלא יחכה עד אחר שנת השמיטה⁷².

ח. מזהמין את הנטיעות וכורכין אותן וקוטמין אותן ועושיין

להם בתים ומשקין אותן עד ר"ה

עבודת הארץ⁷³ בשנה ששית שלשים יום סמוך לשביעית אסורה הלכה למשה מסיני, מפני שהוא מתקנה לשביעית⁷⁴, ודבר זה בזמן שבית המקדש קיים הוא שנאסר מפני השמועה, אבל בזמן הזה מותרין בעבודת הארץ עד ר"ה.

אף בזמן המקדש⁷⁵ מותר לסקל ולזבל השדות ולעדור המקשאות והמדלעות ובית השלחין⁷⁶ עד ר"ה.

ודוקא במקשאות⁷⁷ ובמדלעות שכבר ישנן הפירות ונמצא מזבל ומעדר לצורך פירות ששית אבל אם עדיין אין פירות אסור ושיעור בישול הפירות בששית שיהא מותר לעדור בשבילן עד ר"ה נראה דסגי בהגיעו לעונת המעשרות ואף על גב שחושב להשהותן בשביעית עד שיגמרו בישולן.

⁷¹ עיין בדיני שביעית בהוצאת דגל ההלכה שנת התש"ס פי"א אות כב שדעת הגרי"ש אלישיב שזק זמני בצמחי נוי, אינו בכלל נזק ניכר ואפילו מלאכות דרבנן אסורות כדי למנעו, וכגון שאסור להשקות דשא כדי לשמור על צבעו הירוק אם ניתן לתקנו לאחר השמיטה.

⁷² רמב"ם שם ה"ח חזו"א סי' כא אות יד יז

⁷³ רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק ג הלכה א, ט

⁷⁴ משמע כל עבודת הארץ ולא דוקא חרישה אבל י"א דדוקא חרישה אסורה מה"ת דכתיב בחריש ובקציר תשבות ומינה ילפי' תוספת שביעית אבל שאר עבודות אין אסור. דרך אמונה שם א

⁷⁵ שם הלכה ט

⁷⁶ שהוא שדה שמשקין אותה תמיד ביד ונותנת ירק כל השנה וכיון שיש בה כבר ירק מששית מותר לזבל ולעדור

⁷⁷ דרך אמונה שם נח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ומיבלין⁷⁸ כלומר לחתוך היבלת מהאילן שהוא מומין הנולדים באילן ופעמים שעולה באילן כמין יבלת ומכחיש את האילן.

ומפרקין העלים מן האילן להקל מן האילן. ומאבקין השרשים המגולין שנתגלו בחורף ומכסין אותן באבק, ומעשנין עשן תחתיו כדי שתמות התולעת או תפול, ומקרסמין שחותכין הענפים היבשים מן האילן, ומזרדין שחותך ענפים יבשים ולחים לפי שיש לאילן ענפים יותר מדאי. ומפסלין שחותך כל הענפים שיתעבה קורת האילן.

ומזהמין את הנטיעות בשמן שיש לו ריח רע כדי שיריחו אותן התולעים ויברחו וכן לסוך האילן בדבר שיש לו זוהמא שלא יאכל אותו העוף כשהוא וכן כשיש מכה באילן ונשרה קצת קליפתו מדביקין שם זבל וקושרין שלא ימות ומשבית האילן ע"ז, וכורכין אותן בבגד או באיזה דבר מפני הצינה והחמה, וקוטמין אותן שנותנין עליהן אפר בשרשיהן, ועושין להם בתים לצל להסך מפני הגשם והשמש שלא יזיקום, ומשקין אותם, כל עבודות אלו מותרות בערב שביעית עד ר"ה של שביעית⁷⁹, ואפילו בזמן המקדש⁸⁰.

ט. תרי קשקושי הוּו חד לאברויי אילנא ואסור וחד לסתומי פילי ושרי

⁷⁸ דרך אמונה שם ס – עד ועיי"ש שהביא פירושים נוספים לכל הפעולות המוזכרות כאן.
⁷⁹ נראה דה"ה דמותר לנכש ולכסח העשבים הרעים [ניכוש הוא שעוקרם עם השרשים מהקרקע וכיסוח הוא שחותכן מלמעלה] ולפסג [עי' ביאורו לעיל פ"א ה"ה] ובכלל הני הוא אבל קשקוש [היינו עידור] להברות האילן אסור ובירושלמי מוסיף עוד ד' עבודות שמותר עד ר"ה מכוונין [דהיינו כשהנטיעה עקומה ומיישרין אותה קושרין לה בחבלים ע"ז עב אצלה ישר עד שעולה השרף בו ישר ונשארת כן] ומצדדין [דהיינו שתוחבין קורה בארץ שהיא חדודה כמין דוקרין וקושרין בה ענף או תולה בו אבן כדי שתתעקם ותעשה נוף לצל] ומוותרין בגפנים ומשמטין בקנים [כשהן רצופין יותר מדאי נוטל א' מבנתיים ובגפנים קרוי מוותרין ובקנים משמטין] ונוטלו עם השרשים ומה שיתקבץ עמה ובמקום שנהגו לוותר ולשמט אחר חג הסוכות מותר אחר החג אף שהיא כבר שביעית דלאו עבודה היא ובתוספתא מוסיף מסלקין מקווצין מקוטפין מסתתין מצדדין ומגזמין ונוטל את הרואה עד ר"ה. דרך אמונה שם עה
⁸⁰ ומעם שהתירו כל מלאכות אלו הוא או משום שהוא לצורך פירות ששית או משום שהם תולדות דאפי' בשביעית עצמה אין אסור אלא מדרבנן ומשום שהם מלאכות נצרכות מאד התירו עד ר"ה ומשמע שלא כל התולדות התירו דאל"כ הול"ל דהכל מותר חוץ מהמלאכות דאורייתא אלא דווקא המנויין התירו שראו בהן צורך גדול ולא שאר המלאכות. שם עו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

העודר סביבות⁸¹ עץ הזית וכן בשאר עצים⁸², אם הוא להברות את האילן אסור, ואם לסתום הפצימין, כלומר שסותם בקעים של אילן, או שהשרשים מגולין וצריך לכסותן שלא יבש האילן, מותר דאוקמי אילנא בעלמא הוא ואין משביחו לאילן אלא מעמידו בכמות שהוא⁸³.

אין מותר אלא עידור וקשקוש סביבות האילן במעדר וקרדום בשביל שלא ימות העץ, אבל לחרוש בין הגפנים ביתד המחרישה אסור⁸⁴.

י. סכין את הפגין ומנקבין ומפטמין אותן עד ר"ה עד ר"ה אין בשביעית לא

ובכלל העבודות שהותרו בערב שביעית עד ר"ה של שביעית כנ"ל הם שסכין את⁸⁵ פגי התאנים שהדרך למושחן בשמן או בחלב כדי שימהרו להתבשל⁸⁶, ומנקבין אותן כדי שיכנס בהן הגשמים ויתבשלו מהרה⁸⁷, ואפילו בזמן המקדש. אבל בשביעית אסור⁸⁸.

יא. ספת לה צואה או שנסך לפני עביט של מימי רגלים חייב

⁸¹ רמב"ם שם פרק א הלכה ז

⁸² עידור וקשקוש חרא מילתא היא אלא שזה בגפנים וזה בזיתים. הו"א שביעית סי' י"ז סקי"ט וכ"כ ר"י קורקום דלא ככ"מ.

⁸³ ואם הוא אוקמי אילנא וגם אברויי אסור דרך אמונה שם סז

⁸⁴ דרך אמונה שם סז

⁸⁵ רמב"ם שם פרק ג ה"ט

⁸⁶ וי"א כשהן חונטין סכין אותן בשמן כדי שיהיו שמינות ואפי' בפגין שעתידין להכנס לשביעית מותר לסוכן ולנקבן עד ר"ה ועי' בסמוך ה"י וי"מ מושחין את הבוסר מן החלב שלהן וי"מ שממוגין פגי התאנים זה בזה לפי שיש תאנים רבי המתיקות ולפיכך מתליעין בעודן פגין ומתקלקלים ויש תאנים גרועים מאד שא"א לאכול אותם וכשרוצים לתקן את כולם נוקבין כל א' מהן בברזל פלדה ולוקחין משרף פגין אלו ונותנין באלו ולפיכך מתמעטת מתיקות אלו ולא מתליעין ותהי' המתיקות באחרים ויכשרו באכילה ואם קצצו ענף לפני שביעית מותר לסוך מקום הקציצה שמן אף בשביעית עצמה כדי שלא יכהו הקור וימות האילן דהוי אוקמי אילנא דמותר. דרך אמונה שם עג

⁸⁷ וי"א שממלאין נקבי הפגין שמן

⁸⁸ רמב"ם שם פרק א הלכה ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת עבודה זרה

עבודה זרה שספת לה צואה, בין שעשה כך על ידי שהאכילה וזרק צואה לתוך פיה, ובין שלכלכה בצואה⁸⁹, או שניסך לה עביט של מי רגלים חייב⁹⁰.

⁸⁹ וספת לה צואה פירש"י האכילה צואה מלשון מי ספו לך מאליה וצריך לומר לדעתו שזרקה לתוך פיה דאי לא היכי מדמה לה לזריקה והתוספות פירשו דהיינו שליכלכה בצואה לישון טבול כמו לא יספות במלח ויאכל בפ' הפועלים. כס"מ ולכאורה לא פליגי לדינא אלא רק בפירושא דמילתא.

⁹⁰ ואפילו אין עבודתה בכך כלל ומאי שנא הך עבודה מכל שאר עבודות חוץ מדי' עבודות דלא מיחייב בהו אלא אם כן דרך עבודתו בכך וכי תימא דשאני הך דצואה ומימי רגלים משום דדמו לזריקה ומשו"ה מחייב בהו אפילו שאין עבודתה בכך אכתי קשה דהא גבי שבירת מקל דדמי טפי לזריקה המשתברת ואפ"ה נקט רבינו ז"ל שעובדים אותה במקל משמע הא לאו הכי לא מיחייב וכל שכן גבי צואה דלא דמי לזריקה דהא משמע מדברי רבינו ז"ל דאפי' בצואה יבשה קאמר מדלא נקט צואה לחה כדאוקימנא בגמ' אליבא דרב יהודה, ולי נראה שדעת רבינו ז"ל לפסוק כרב נחמן אליבא דרב וכמ"ש הכ"מ הטעם בדבר זה וס"ל דלר' נחמן מיחייב בכל זריקה ואפילו אינה משתברת ואפילו אין עבודתה בכך כלל כיון דדמי לזריקה הנעשית בפנים. מרכה"מ אלפנדרי שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

